

سوال 1

"چونبریاں" پیکھوں ارشد میردے جگر ڈھنڈ
نوں وانج کرے۔

جواب: انٹائیہ کیا ہے؟

انٹائیہ دالفظ استاد پر دازی نوں لکھیا ہے۔ جس دہ مطلب
الے کسی خاص موضوع نوں سائینے رکھو کے اپنے خیالات یا تجربیاں
نوں نثری مضمون دی شکل وچ بیان کرنا استاد پر دازی
کہلاتا ہے۔ انٹائیہ دی آس تعریف ای دی ہے۔ محترم مضمون

ارشد میر پوراں دی حیاتی بارے:

ارشد میر پوراں دا اصل ناں ارشد حسن سی۔ آپ 13
جون 1931 نوں لاہور وچ جمے۔ اوہناں دے والداناں
عطا محمد سی جیڑے ٹھیکیداری کر دے سن۔ آپ نے بی اے
تک تعلیم گوجرانوالہ نوں حاصل کیتی تے پنجاب یونیورسٹی
نوں لاہور اچھاں پاس کیتا تے غیر گوجرانوالہ تک وکالت
شروع کر دتی۔

ارشد میر پوراں نے کالج دی زندگی نوں ای ارشد میر نے مزاج
تے طنزیہ مضمون نگاری شروع کر دتی سی۔ پنجابی زبان
وچ پہلا مضمون "مچھاں" لکھیا تے بعد وچ "بسن دا سفر"
لکھیا۔

ارشد میر پوریاں 16 اکتوبر 1991 نوں گوجرانوالہ وچ انتقال کر
گئے۔

چو بنبرائ دے اشتافی

چو بنبرائ دج خودان اشتافی نے۔ کتاب دا دیباچہ
 ارشد میر پوراں آپ لکھایا اے۔ دیباچہ آپ لکھن داکارن
 اونیاں نے دیباچہ دج ای بیان پتاکے پئی جہلی نقاد پتیاں
 ڈبیاں دج پر ویلے ریڈی میڈ مضمون پئی پھر دے پئی تے
 حدوں لوڑ پئی تان خوب وچوں دیباچہ دے پئی تے لکھاری
 داناں تے کتاب داناں بدل لے دیباچہ تیار کر لیا۔

چو بنبرائ دا فقیری دیروا:

چو بنبرائ دے اشتافی

- 1- دیباچہ
- 2- چاچا توں
- 3- آندھ گھو انڈھ
- 4- چٹی چیرا
- 5- پیڈونائی
- 6- تقریر دا فن
- 7- مچھاں
- 8- حقہ پر پیاد پر دھان
- 9- گپ
- 10- بس دا سفر
- 11- رے دارووا
- 12- پھیر دس جنج
- 13- جیماں جگتی
- 14- پر دے پئی

مزاج دا مجلس انداز

اس کتاب میں ارشد میر پوراں نے بتایا ہے کہ سے کون سا نااب
 وڈا فن ای نیں سکول ایہ تے حیاتی نوں خوشگوار بنان
 لئی اک فرورس شتے اے۔ کیوں جے بندے دی حیاتی کوئی
 جلاں دی بیج نیں۔ اس ایہ ساسایاں محول ای پوند اے
 جیوا امیاں جو بنبرائ توں گھٹ کر دا اے۔

مزاج دی پہلی کتاب

ساڈی پنجابی زبان دج مذہبی، تخلیقی تے شعری ادب لوست
 اہلوان جہوں کہ ایہ دے دج محول ایہ ادب لکھے دج نوں

دے کر الہا ہے۔ ارشد میر پورالہ میں پنجابی ہی کتاب
لائسنس کنٹرول کیا ہے جو پوراں نوں پاسے
محول دی تیلی کتاب آکھ سکے ایں۔

بقول ڈاکٹر فقیر محمد فقیر

ارشد میر پورالہ دیاں حرا حیر خرابیاں پڑھ کے
اوہدیے ہوئے بندے دی کھر کھر وکس پیندے نیں۔

مشرقی تے پیندو تہذیب دے نکھیر دے

بگ لٹرائی وچ ارشد میر پورالہ دسرے نیں کہ پک ساڈا

پیندو تہذیب وچ اب عزت تے وقار پوندی سی پر اچ

دے لو جو ان پگ پنھن والے نوں اچ ویکھدے نیں جنیوں

کچیاں کھا جان گے جے کوئی بگڑی والا پیندو پش آجاوے

کر اوج جا ندیاں سویاں پگ وچ بکسوایاں مچھیاں پھرن

والی کنڈیں لادیں گے حیدر و جا سردھاگے نال بنھیا سوپا

جبارے آتے صدے کول پوونگا۔ اس طر حال اوہ ایں

دی پگ آتے نوں کچھ پیندے نیں تے اوہ پکا عارہ جاندا ہے۔

تنقید برائے اصلاح

ارشد میر پورالہ ساڈے معاشرتی چالیاں آتے ایس

انداز نال تنقید کیتی اے پر سائوں شیدھی وکھلایا ہے۔

تقریر داغ " وچ لکھا اری آکھدے نیں " اب مقرر اوہ

پوندے نیں جیڑے تقریر کر کے برے طریقے نال لوکاں دی

جیب کر دیندے نیں۔ ایس طر حال کچھ سیاسی مقرر

کچھ فرقہ بندی کرنا دے تے کچھ حسادے پوندے نیں۔

ایس طر حال ایس دا سفر وچ ارشد میر پورالہ ساں دے ڈرائیور

تے کنڈو کراں بارے دسیاں کہ اوہ سواریاں دا کنڈو حال

کر دے ہیں۔ فیروز پیمانہ بیان دے صالحان دانند کرتا
 نال سکوت قہ بیان دی بھڑی حالت بارے دسیا کہ۔
 "پروینے" روح ارشد میر آکھدے تیں۔
 اک پروینے اوہ وی پوندے تیں جیڑے تیار دارن
 نوں فرس سمجھدے تیں تے کسے وی بیمار نوں معلوم تیں
 کر دے۔ کھنڈا اگر مہیں مگروں روٹی بے پیمانے پھٹے تیں
 گے۔ فیروزک دی مرض پروینیاں تے ڈاکڑاں دا بل
 تے دوایتیاں دا بل ویکھ کے آپ تے اگاں ہڑ جاندا کہ پھر گریاں
 نوں ادھ صویا جھڈ جاندا اے۔

ہنر و مزاج دا نویلا انداز

ارشد حیر پوراں یا سہ پاسے روح ایسا دے وسیب، معاشرتی
 بڑائیاں نوں بڑے سویتے طریقے نال بیان استا اے۔
 اوہناں بعض معاشرتی بڑائیاں نوں ایسے مزاحیہ
 طریقے نال بیان کر چھڈیاں جے پرخھن والا خود ای
 محسوس کر لیندا کہ لکھاری کیہ آکھنا چاہیندا اے۔ "پروینے"
 استانیہ روح ارشد میر دسیا اے کہ آپ ویلا سہ جدوں
 پروینے نوں رحمت سمجھیا جاندا اسی پراجھنکاٹی پاروں
 ایہ رحمتیں چلیا اے۔

پنجابی ضرب المثل:

کجھ تنقید نگار ارشد حیر پوراں دے استائیاں نوں ایس
 پاروں نیش بندے کہ "ایہناں بڑوں اوکھی دقبالوں
 تے نیالی دے ختم ہون والے لفظ تے محاورے دورت
 تیں۔ اس سے ان کو سمجھنا مشکل اے۔

ارشد حیر پوراں سے رہے لحاظ نال ویلے تیں تے اوہناں

کول بولتے لوگ بندھاں دھول آؤندے سن تے اے جسٹھ
 ائی زبان وچ دندے سن تے ایہ اوہناں دئی زبان
 وچ ای حواہ دیندے سن۔ ایس پاروں ایساں دے
 انساٹھے وچ المہ ربیب سوگداں -

بیان دئی بے ساختگی

ارشد حیرت دے انساٹھاں وچ سائیسوں بے ساختگی علس
 اے، اوہناں باسیاں دے اولے وچ انسانی بے باقی اے
 بے حس تے اول دئی صیتی حیاتی بارے دیجا اے۔
 اینساں دئی زبان بڑوں کھٹھ بھائی بے دئی اے
 اینساں لفظاں وچوں اوہ مزاج دا پہلو بڑے سوچنے
 طرفتے نال کڈھ لیتدے نیں۔

بس دا سفر اناٹھے اکہ واقف لکھدے نیں۔ کہ اک ڈرائیور
 نے بس جیاناں بویاں جلوہ پوریں کھایاں تے
 یا کہ کھان اتے رائے کھان پورے دیں کڈھ بیاتے
 اک کھانا شیرت لوں اناٹھی چھڈ کے کھان دے دھیانے
 لگا بیا۔ سواریاں نے ختیاں پتیاں تے دھیان نال بس
 جلاؤ لیر اویدے اتے کڑی اثر نہ بویاتے پھر اک زندہ
 دل تے کھیا۔ کہ ای کم اتنا ای ضروری اے تے میں
 کھان لوں تاہ دیندا آیتے نیں شیرت کورں کھڑا۔

امجد ندیم قاسمی پوراں دے بقول:

ارشد حیرت مزاج دیاں دوویں تھان آہدے آہ
 دلوں بڑے جتہ طرفتے نال استعمال بیتا لیر کولوں جے
 آہدے مزاج وچ نکسے والے کول خستے وانگولوں
 بے ساختگی اندیروں پھڑی اے تے دل دھان لوں
 زاد ای تے شلفتی نال پھر دیندی اے

اخیر رسالہ:

ایسی کتاب وحی پر مضمون سن اوہ سانسوں کے
آنے والے عام محل جانے میں تے اسواں وحی آنے
پہلی پڑھیں والے انسان نوں پڑھ کے کچھ حیرتی
دنیا دے عمارتوں محل کے مانتے راہیں تازہ دم
ہو جانداں۔ بیانیاں تے ہوسنت جفگا آکھیاں کہ کیا
محل دا اوہ مضمون ہوسنت جفگا ہوسنتاں حیرت
سنان جگساڈن فلر تے سوچ نوں وی جگانوں
کے ایسے گل سائوں "جو سبیراں" وحی ملدے لے